

Bodø kommune

postmottak@bodo.kommune.no

Deres ref.	Deres kontaktperson	Vår ref.	Vår kontaktperson	Dato
2020/5962		20220063	Martin Eggen	18.02.2022

Kommuneplanens arealdel 2022 - 2034 - hørings svar fra BirdLife Norge (2020/5962)

Bodø kommunes kommuneplan (arealdel) 2022 - 2034 er på høring, og vil erstatte gjeldende arealdel som ble vedtatt i 2018. BirdLife Norge takker for anledningen til å svare på høringen, og håper våre innspill blir vurdert nøye.

BirdLife Norge er en frivillig naturvernorganisasjon med hovedvekt på fugler og fuglevern. Organisasjonen ble stiftet i 1957, og het Norsk Ornitologisk Forening (NOF) frem til 2021. En viktig del av vårt arbeid er å være bindeledd mellom fugleinteresserte over hele landet. Arbeid med bevaring av fugleartene og deres leveområder er helt sentralt i foreningens arbeid. BirdLife Norge står for en linje hvor vi gjennom dokumentasjon av faktiske forhold forsøker å påvirke utviklingen til fuglenes beste.

Foreningen har ca. 12 500 medlemmer (2021) og har 12 ansatte. Sekretariatet ligger i Trondheim, og her har åtte av de ansatte tilhold. Vi har fylkesavdelinger i alle fylker og 52 lokallag.

Vårt høringsinnspill er avgrenset til spørsmålet om å avsette 500 dekar av Breisundet i Helligvær til akvakultur, noe vi går sterkt imot.

Overordnet kommentar

På kommunens sider skriver man om kommuneplanen: *Planen skal gi tydelige rammer for de som vil bygge og være et verktøy for god og effektiv saksbehandling i plan- og byggesaker. Planen skal gi forutsigbarhet i arealforvaltningen for næringslivet og innbyggerne, og bidra til vekst.* BirdLife Norge savner et generasjonsperspektiv, fokus på naturmangfold, FNs bærekraftsmål og bærekraftig arealutnyttelse. Her er det verdt å sitere fra plan- og bygningslovens formålsparagraf: *Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner. Planlegging etter loven skal bidra til å samordne statlige, regionale og kommunale oppgaver og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser.*

Nasjonale forventninger I de nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging 2019-2023 er arealendringer trukket frem som en av de viktigste påvirkningsfaktorene for truet natur i Norge i dag. Det er derfor en klar nasjonal forventning at kommuner og fylkeskommuner identifiserer

og tar hensyn til viktig naturmangfold, og at samlet belastning ilegges vekt. Det presiseres videre at regjeringen legger stor vekt på å ivareta truet natur, og at økosystemer sikres god tilstand.

Norges nasjonale miljømål er oppsummert på Miljødirektoratets hjemmeside:

<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/miljomal/>

Av betydning for naturmangfold er miljømål 1.1. til 1.3. av særlig betydning

- Miljømål 1.1 - Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester
- Miljømål 1.2 - Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres
- Miljømål 1.3 - Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner

Forslaget av akvakultur i Breisundet er i strid med nasjonale miljømål. Av rundskriv T-2/16 *Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet – klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis*, at arealbruk som vil komme i konflikt med truede arter og deres leveområder, arter som er spesielt hensynskrevende (arter med nasjonal forvaltningsinteresse) og intakte sammenhenger mellom eller i tilknytning til større naturområder som har en viktig funksjon som forflytnings- og spredningskorridor for arter, er i strid med nasjonale miljømål. Konsekvensene for økosystem og truede arter er i strid med nasjonale forvaltningsmålene for arter, jf. naturmangfoldloven § 5.

Konsekvensene, slik de kommer frem i faglige uttalelser fra Statsforvalteren, sammen med vår vurdering, viser dette med tydelighet.

Det er i kommunens høringspapirer konkludert med at akvakultur i Breisundet får vesentlige negative konsekvenser for naturmangfold både i sjøen og på land samt at tiltaket vil berøre gyteområde og et lokalt viktig fiskeområde. Dette må være førende for næringsaktivitet her dersom man skal fylle bærekraftbegrepet med mening.

Mange av inngrepene i kommunene kan i seg selv virke ubetydelige, men mange små inngrep får til sammen store ringvirkninger. Selv om fugler, dyr og annet naturmangfold ikke forsvinner umiddelbart, svekkes gradvis livsbetingelsene over tid. Arealforvaltningen i kommunene er sentrale for at nasjonale miljømål oppnås, nettopp fordi arealforandringer er den største trusselen mot naturmangfoldet. *Nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging 2019-2023*¹ gir klare føringer på at kommuner og fylkeskommuner identifiserer og tar hensyn til viktig naturmangfold, og at samlet belastning ilegges vekt.

Planforslaget er ikke en del av et bærekraftig forslag på grunn av naturverdiene gjeldende, verken for liv på hav (bærekraftsmål 14) eller på land (bærekraftsmål nr. 15), med sine delmål (se disse²). I bærekraftsmål 8 er det presisert at man skal arbeide for å oppheve koblingen mellom økonomisk vekst og miljøødeleggelser, og det presiseres en forventning om at de utviklede landene, som Norge, går foran. Det er et grunnleggende prinsipp for FN sine bærekraftsmål, at et mål ikke skal fremmes på

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonale-forventninger-til-regional-og-kommunal-planlegging-20192023/id2645090/>

² <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

bekostning av et annet. For at utvikling skal kunne sies å være bærekraftig, skal målene sees i en sammenheng og balanseres mot hverandre.

Angående arealformål i arealplanen viser vi til Veileder T-1491 til kommunens arealdel, der bl.a. følgende blir skrevet om akvakultur opp mot andre interesser:

Akvakultur kan inngå i dette flerbruksformålet der det er hensiktsmessig, men akvakultur representerer i motsetning til de øvrige formålene her stort sett en eksklusiv bruk. Man bør derfor være tilbakeholden med å inkludere områder for akvakultur i områder for allmenn flerbruk. Dersom akvakultur inngår i flerbruksformålet oppnås liten styring og interesseavklaring, noe som kan tale for å avsette områder for akvakultur som egne akvakulturområder. Etter vår vurdering er området ikke egnet for flerbruksformål, og akvakultur bør ikke tillates av hensyn til verken naturmangfold, andre brukere eller allmenne interesser.

Naturverdier i Breisundet

Akvakultur i Breisundet strider mot kommunedirektørens innstilling, samt faglige frarådinge fra Statsforvalteren i Nordland og Fiskeridirektoratet. Nordland Fylkeskommune har tidligere funnet området uegnet for akvakultur.

Hensynet til sjøfugler og naturmangfold er en betydelig årsak til disse konklusjonene. Mange ulike stressfaktorer lokalt og nasjonalt gjør at sjøfuglbestandene fortsetter å synke. Siden 1950 har bestandene av verdens sjøfugler minket med 70 %, og de er blant de mest truede artsgruppene i verden. Situasjonen er særlig prekær for sjøfugler på den nordlige halvkule. Bare de siste ti årene er nedgangen i norske hekkekolonier på 25 %. Tallene viser sterkt behovet for beskyttende tiltak og reduksjon av de samlede negative effektene på det marine økosystemet. Også en rekke andre fuglearter sliter, og 40 % av artene på det norske fastlandet er oppført på rødlista Artsdatabanken presenterte 24. november 2021. Hensynet til sjøfugler må tillegges stor vekt i saken.

- Storskarv:

En av fugleartene som nå står på rødlista er storskarven (nær truet, NT).

Flytellingene fra mai 2017 viser at det er mange storskarv som hekker innenfor 1 km fra lokalitet. Disse fordeler seg på fem mindre kolonier på øyer og skjær fra Store-Ertnøya og sørover mot Oddskjæret. Samlet utgjør dette en av største koloniene i regionen.

Etter det vi kjenner til hekker storskarv umiddelbar nærhet til den foreslåtte lokaliteten. Storskarven er en art med relativt omfattende arealbruk, og er sårbar for forstyrrelser og endringer i livsmiljøet. Storskarv hekker åpent på berg, og skremmes lett av reir med potensielle fatale konsekvenser for hekkesuksess. Effekt av forstyrrelser er ikke alltid lette å observere, og de «usynlige» måtene dyr og fugler påvirkes på kan være mer alvorlige på sikt. Eksempler på slike lite observerbare endringer er økt

hjerterefrekvens og økt fysiologisk stressnivå. Dette er blant annet påvist hos ærfugl³, og også diskutert av Reiertsen mfl. (2018)⁴. Resultatet blir ofte at fuglene oppgir hekkeplasser og leveområder.

Skarv er en kystbundet sjøfugl, og fisker oftest i grunne områder mellom holmer og skjær. Den skifter gjerne hekkeplasser, og har flere alternative holmer den bruker. Sitteplasser o.l. inngår også i leveområdet dens, og påvirkninger unna hekkeplassen er derfor av betydning. Breisundet er et viktig næringssøksområde for storskarv.

Tidligere er det hevdet at Lille Ertenøy ikke er i bruk av storskarv, men skal ha hekket der de siste årene. At den ikke hekker der enkelte år betyr uansett ikke at dette ikke er hekkeplass for storskarv. Enhver svekkelse av storskarvens arealbruk betyr svekket sjanse for fleksibilitet og hekkesuksess.

Det er hevdet at storskarvkolonien på Oddskjær (850 meter fra anlegget) ikke vil bli forstyrret av akvakultur. Vi viser her til Statsforvalteren i Trøndelag. Statsforvalteren i Trøndelag har nylig behandlet en utslippstillatelse etter forurensningsloven i sitt område (Sklinna). Søker fikk avslag på dette med bakgrunn i naturverdiene i området. Det er verdt å merke seg hvordan de konkluderer:

Kunnskapsgrunnlaget for overvintrende sjøfugl i Sklinna er mangelfullt og båttrafikk til og fra anlegget vil kunne fortrenge overvintrende fugl fra viktige områder. Avslutningsvis viser de til at det er gjennomført svært få konsekvensanalyser eller studier for å belyse eventuelle negative effekter av akvakulturanlegg på sjøfugl. Men de skriver videre: Etablering av akvakulturanlegg med tilhørende båttrafikk, vil kunne fortrenge mytende fugl fra viktige områder. Studier av effekter av båttrafikk viser at mytende ærfugl blir forstyrret når en middels stor fritidsbåt (36 fot) er 700 meter unna og at de flyktet når båten er ca. 180 m unna. Fuglene flyktet i gjennomsnitt 770 meter, og noen flokker viste tegn til å være forstyrret opptil 45 minutter senere. Vi viser her til at det er synet av båten som skremmer fuglene, ikke lyden⁵.

Konflikt mellom opprett og skarv og andre sjøfugler er allerede i dag betydelig mange steder, og er et selvstendig argument som taler mot etablering. Skarver skytes, men nytteverdien av å skyte sjøfugler er verken sannsynlig eller dokumentert. Erfaring har vist at felling har kortvarig effekt på skader, og man må anta at det er skremmingen av fugler gjennom å løsne skudd som har noe effekt på kort sikt, ikke selve avlivningen av enkeltfugler. Når det finnes åpne og tilgjengelige matkilder, vil det stadig komme nye fugler til anleggene. Dersom det er mer kostnadseffektivt å forsyne seg av produktene som produseres enn å beite i nærliggende områder, vil alltid problemet vedvare og fuglene konsentreres nært anleggene. Skadefelling på sjøfugler som gjør skade ved oppdrettsanlegg er ikke hensiktsmessig, og det finnes ikke logiske eller vitenskapelige grunner til å fortsette med ordningen. Men per i dag er konflikten skyhøy, og oppdrett bør ikke legges til skarvens leveområder.

Store deler av Breisundet vil bli avsperrert, båttrafikk vil øke, og annen båttrafikk ikke knyttet til anlegget vil spres over større områder. Vår erfaring er at såkalt «avbøtende tiltak» som utpekte fartsgrenser og farleder sjelden eller aldri forankres juridisk eller følges opp i praksis. Slike forslag bør ikke tillegges vekt, og vil aldri kunne veie opp for inngrepets karakter.

---

³ Follstad, A. 2015. Effekter av forstyrrelser på fugl og pattedyr fra akvakulturanlegg i sjø - en litteraturstudie. NINA Rapport 1199. 44 s.

⁴ Reiertsen, T.K., Erikstad, K.E., Barrett, R.T., Lorentsen S.-H. & Holmøy, M.J. 2018. Effektstudie av turisme på sjøfugl. Hvordan påvirker ferdsel hekkende sjøfugl på Hornøya? NINA Rapport 1528.

⁵ <https://www.birdlife.no/innhold/bilder/2021/04/09/7907/sklinna.pdf>

- Andre sjøfuglarter og naturverdier

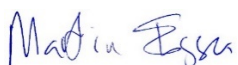
Opplysninger om øvrig fugleliv og naturmangfoldet ble levert av Statsforvalteren i Nordland gjennom en høringsuttalelse av 5. oktober 2018, da det var en til søknad om etablering av akvakultur ved Helligvær. Det ligger få opplysninger inne i registeringsverktøyet artsobservasjoner.no, men det foreligger mange andre registreringer. Dokumenterte forhold viser områdets betydning for sjøfugler, noe som også gjør at BirdLife Norge velger å engasjere oss sterkt. Måten sjøfuglene blir påvirket på varierer fra art til art, alt eller lokale forhold, bestander og sårbarhet. Å gå igjennom dette på artsnivå blir for omfattende her. For noen av artene kan konsekvensene være vanskelig å bedømme. Det overordnede prinsippet i norsk arealforvaltning om at man ikke samlokalisere skadelige aktiviteter med natur med store verdier, må ligge som grunnlag.

Statsforvalteren trekker fra observasjoner fra 1982/87 ble det registrert mye ærfugl (sårbar, VU), teist (når truet, NT), fiskemåker (sårbar, VU), toppskarv (norsk ansvarsart, da vi har over 25 % av den europeiske bestanden). Ertnøyan og Gjelloksen, Brattholmen, Flatholmen og Oterholmen, som ligger hhv. 100, 600, 700 og 800 meter fra lokaliteten er vurdert som viktige beite- og hekkeområder for et bredt spekter av ulike sjøfugler.

Statsforvalteren mener området fortsatt er av stor betydning for sjøfugl, bl.a. toppskarv og fiskemåke. Videre er det registrert viktige yngleområder for grågås, toppskarv, ærfugl, svartbak og teist på Indre Remskjæran som ligger 1,2 kilometer nordøst for lokaliteten. Søre Stølsøya 1,1 kilometer sørøst for lokaliteten ble i 1987 kartlagt som et viktig hekkeområde for toppskarv, gråmåke, svartbak, tjeld og steinvender. Helligvær har tradisjonelt vært et viktig hekke- og leveområde for ærfugl. Arten er nå truet, og man har ikke klart å stoppe en økende nedgang. Nedgangen er størst mellom Lofoten og Trøndelag. Forstyrrelser under hekkeperioden og forringelser av leveområdet er blant hovedårsaker.

BirdLife Norge ber innstendig at alle truede og rødlistede arter i området gjør at området ikke avsettes til akvakultur. Samlet sett er naturverdiene store, og man må regne med betydelig konsekvens av etablering. Her er det verdt å trekke frem at lokaliteten ligger over en skjellsandforekomst som er registrert som svært viktig på grunn av dens størrelse og stort innhold av skjell og skjellfragmenter. Naturtypen skjellsand er et habitat som ofte er rikt på bløtbunnsfauna, og fungerer som gyte- og oppvekstområder for flere fiskearter. Naturbasen viser at det er registrert fire større tareskogforekomster innenfor en avstand på 1 kilometer fra lokaliteten, den nærmeste ligger drøye 200 meter sørvest for lokaliteten. Alle fire er registrert som svært viktige forekomster basert på deres størrelse. Nedslamming, sedimentering, tilførsel av næringssalter samt endringer i lys og temperatur vil også kunne påvirke rekoloniseringen av tareskogen og skjellsandforekomsten. Nedbryting av organisk stoff forbruker oksygen, kan føre til algeoppblomstring og dårligere lys gjennomstrømning, slik at dyppvannsorganismer får dårligere levevilkår.

For BirdLife Norge,

Martin Eggen, naturvernrådgiver

KOPI:

Nordland fylkeskommune, Statsforvalteren i Nordland, FNF Nordland